

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

**55. Zasjedanje Komiteta Ujedinjenih nacija za prava djeteta
20-21 septembar 2010. godine, Ženeva - Švajcarska**

Izlaganje Ministra rada i socijalnog staranja dr Suada Numanovića

***Poštovani predsjedavajući,
Vaše ekselencije,
Dame i gospodo,***

Dozvolite mi najprije da Vas u ime Vlade Crne Gore, naše delegacije i u svoje lično ime srdačno pozdravim, zahvalim na dobrodošlici i poželim uspješan rad u vezi sa Inicijalnim izvještajima Crne Gore o implemantaciji Konvencije o pravima djeteta, Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima djeteta, o učešću djece u oružanim sukobima i Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima djeteta, o prodaji djece, dječjoj prostituciji i pornografiji.

Crna Gora je, nakon obnove nezavisnosti i prijema u sve relevantne međunarodne organizacije, podnijela sukcesorsku izjavu za set Konvencija UN koje su deponovane kod Generalnog sekretara UN, a čija je članica bila Srbija i Crna Gora, 23. oktobra 2006. godine, obzirom da je Ustavnom poveljom, kao najvišim pravnim aktom bivše Državne zajednice Srbije i Crna Gore, bilo propisano da se članica koja donese odluku o izlasku iz Državne zajednice odriče svih prava na politički i pravni kontinuitet federacije.

Prvim Ustavom nezavisne Crne Gore, usvojenim 19. oktobra 2007. Crna Gora je određena kao nezavisna, suverena država, republikanskog oblika vladavine. Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava. Ustavom je propisan princip supremacije međunarodnog prava: „Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva”.

Crna Gora je prihvatila Konvenciju o pravima djeteta i oba njena protokola. Prihvatanjem Konvencije preuzela je obavezu da Komitetu za prava djeteta podnosi periodične izveštaje o načinu njene primjene i poštovanju zagarantovanih prava djeteta. U tom smislu pripremljeni je Inicijalni izveštaj o primjeni Konvencije o pravima djeteta za period 2006. - 2008. godine, koji je dostavljen Komitetu 23. 11. 2008. godine, kao i Izvještaji o primjeni Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta, o učešću djece u oružanim sukobima i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta, o prodaji djece, dječjoj prostituciji i pornografiji, koji su dostavljeni 02.06.2009. godine.

Pred nama su Izvještaji koje je pripremila međuresorska radna grupa. Izvještaji su izrađeni na osnovu informacija dostavljenih od strane nadležnih institucija zaduženih za konkretne oblasti zaštite i promocije dječjih prava. Ovi Izveštaji sadrže analizu pravnog sistema Crne Gore u oblasti zaštite prava djece i način zadovoljavanja njihovih tekućih i razvojnih potreba, saglasno načelima Konvencije o pravima djeteta.

Ustav, u osnovnim odredbama, propisuje da Crna Gora jemči i štiti prava i slobode, uz obavezu svakoga da poštuje prava i obaveze drugih pa i djece. Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Ustav jemči da svako ima pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života. Prema Ustavu, porodica uživa posebnu zaštitu. Roditelji su obavezni da brinu o djeci, da ih vaspitavaju i školuju. Djeca su obavezna da se staraju o svojim roditeljima kojima je potrebna pomoć. Djeca rođena van braka imaju ista prava i obaveze kao i djeca rođena u braku. Majka i dijete uživaju posebnu zaštitu. Država stvara uslove kojima se potstiče rađanje djece. Dijete uživa prava i slobode primjereno njegovom uzrastu i zrelosti. Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe.

Ustavom je zagarantovano pravo na školovanje pod jednakim uslovima. Osnovno školovanje je obavezno i besplatno.

Ustav, takođe, garantuje da svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu. Dijete, trudnica, staro lice i lice sa invaliditetom imaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz javnih prihoda, ako to pravo ne ostvaruju po nekom drugom osnovu.

Ustav utvrđuje i pravo na prigovor savjesti. Niko nije dužan da protivno svojoj vjeri ili ubjeđenju ispunjava vojnu ili drugu obavezu koja uključuje upotrebu oružja.

Ustav pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči, pored ostalog, pravo na upotrebu svog jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi, pravo na školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama i da nastavni programi obuhvataju i istoriju i kulturu pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, pravo da sopstveno ime i prezime upisuju i koriste na svom jeziku i pismu u službenim ispravama, pravo na informisanje na svom jeziku.

U dogradnji pravnog sistema Crne Gore, naročito u donošenju novih zakona iz oblasti porodičnih odnosa, socijalne i dječje zaštite, obrazovanja, zdravstva, radnih odnosa, krivičnog prava pošlo se od odredbi Konvencije o pravima djeteta. Poseban značaj ima donošenje novog Porodičnog zakona od 1. januara 2007. godine, koji sadrži posebni dio o pravima djeteta i posebne procesne odredbe o zaštiti i ostvarivanju prava djeteta pred sudom. Usvojen je Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, a u pripremi su Zakon o maloljetničkom pravosuđu i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda kojim će se propisati posebna pravila za postupanje Zaštitnika za zaštitu prava djeteta.

Preduzimaju se aktivnosti na širem upoznavanju djece i odraslih sa suštinom Konvencije. Organizuju se seminari, okrugli stolovi i radionice, naročito za prosvjetne i socijalne radnike na kojima se upoznaju sa značajem Konvencije i savremenim metodama prenošenja znanja o pravima i dužnostima djece. Štampane su knjige i brošure za djecu, u kojima se na popularan i djeci razumljiv jezik govori o njihovim pravima. Početne aktivnosti na masovnom upoznavanju djece i odraslih sa Konvencijom o pravima djeteta započeli su elektronski i

štampani mediji. Značajan doprinos na implementaciji Konvencije daju i nevladine organizacije.

Vlada je usvojila više strategija i akcionih planova u različitim oblastima koje su od značaja za ostvarivanje i zaštitu prava djeteta. To su: Strategija razvoja i redukcija siromaštva (2003-2007); Nacionalni plan akcije za djecu (2004-2010); Nacionalni program prevencije neprihvatljivog ponašanja djece i mladih u Crnoj Gori (2004-2006); Strategija za trajno rješavanje pitanja izbjeglica i interno raseljenih lica u Crnoj Gori (2005- 2008); Nacionalni akcioni plan za „Dekadu uključenja Roma 2005-2015“ u Republici Crnoj Gori; Strategija za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti (2007-2011); Strategija za poboljšanje položaja RAE populacije u Crnoj Gori (2008-2012); Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori (2008-2012); Strategija integracije osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori (2008-2016); Akcioni plan Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori (2008-2009); Strategija inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori (2008-2012); Nacionalni strateški odgovor na droge (2008-2012); Akcioni plan za implementaciju Nacionalnog strateškog odgovora na droge (2008-2009).

Nacionalni plan akcije (NPA) za djecu u Crnoj Gori (2004-2010) je okvirni dokument za aktivnosti, programe i strategije koje država i građansko društvo preduzimaju da bi se na pravi način odgovorilo na potrebe djece i postigli osnovni ciljevi: da sva djeca imaju pravo na zaštitu od nejednakosti, da sve djevojčice i svi dječaci imaju pravo i pristup kvalitetnom obrazovanju, da im se osigura zdrav život i zdrava životna sredina, da sva djeca postanu punopravni građani.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je postiglo dogovor sa UNICEF-om – kancelarija u Podgorici, da se izvrši detaljna analiza postignutih efekata važećeg NPA i da se u zavisnosti od dobijenih rezultata pristupi izradi novog Nacionalnog plana akcije za djecu.

Institucionalni okvir za zaštitu i ostvarivanje prava djeteta čine: sudovi, organi starateljstva, Savjet za prava djeteta, Zaštitnik za ljudska prava i resorna ministarstva (Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete i nauke, Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave). U različitim segmentima ostvarivanja zaštite i promocije prava djeteta učestvuju i Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, Ministarstvo finansija, Ministarstvo inostranih poslova, Kancelarija za rodnu ravnopravnost, Kancelarija za saradnju sa NVO, Kancelarija Nacionalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima, Zavod za zbrinjavanje izbjeglica, Uprava policije i druge.

Sudije koje postupaju u porodično-pravnim i krivično-pravnim predmetima imaju obavezu posebne edukacije iz oblasti prava djeteta. Edukacija se obavlja u okviru Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije koji je posebna organizaciona jedinica Vrhovnog suda Crne Gore. Specijalizacija se zahtjeva i za tužioce za maloljetnike, branioce maloljetnika, predstavnike policije.

Organ starateljstva je stručna služba socijalne zaštite i zakonom ovlašćeni organ pravne zaštite porodice. Poslove organa starateljstva vrše posebni državni organi – centri za socijalni rad, koji se formiraju u opštinama. Pravnu zaštitu porodice i djece organ starateljstva ostvaruje u okviru porodičnog prava ali i u drugim granama prava: krivično, socijalno, građansko, upravno. Posebno je značajna uloga organa starateljstva u saradnji sa sudom radi zaštite i ostvarivanja prava djeteta. On u sudskom postupku može imati procesni položaj stranke, zastupnika, umješaka, vještaka. Organ starateljstva pruža pomoć i podršku, savjetuje,

upozorava, posreduje, donosi zaštitne mjere. On u pripremanju, donošenju i sprovođenju rješenja i pojedinih mjera koristi sve oblike socijalne zaštite, metode socijalnog i drugog stručnog rada, kao i usluge socijalnih, zdravstvenih, vaspitno-obrazovnih i drugih organizacija i ustanova.

Vlada Crne Gore formirala je 2007. godine Savjet za prava djeteta, sa zadatkom: da prati implementaciju Nacionalnog plana akcije za djecu od 2004. do 2010. godine; štiti i unaprijeđuje prava djeteta u oblasti socijalne i dječje zaštite, zdravstvene zaštite, vaspitanja i obrazovanja i drugim oblastima od značaja za zaštitu prava i interesa djeteta; prati primjenu propisa koji se odnose na zaštitu prava djeteta; prati izvršavanje obaveza Crne Gore koje proizilaze iz Konvencije o pravima djeteta i drugih međunarodnih dokumenata koji se odnose na zaštitu prava djeteta; inicira donošenje propisa za unaprijeđenje i zaštitu prava djeteta; unaprijeđuje saradnju sa lokalnom samoupravom u procesu implementacije i zaštite prava djeteta; unaprijeđuje saradnju sa nevladinim organizacijama u procesu implementacije i zaštite prava djeteta; upoznaje javnost o pravima djeteta i obavještava o stanju prava djeteta. Savjet u obavljanju predviđenih poslova ostvaruje saradnju sa agencijama UN i drugim međunarodnim organizacijama koje se bave zaštitom prava djeteta. Savjet ima 9 članova (6 ministara u Vladi, predstavnik Zavoda za statistiku, predstavnik nevladinih organizacija i predstavnik javnog i kulturnog života).

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda (ombudsman) ustanovljen je 2003. godine. Osnivanje ove institucije uslovljeno je potrebom da se u Crnoj Gori, obezbijedi efikasnija institucionalna zaštita ljudskih prava i sloboda. Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda propisano je da se način rada i organizacija službe Zaštitnika uređuje Pravilima o radu. Pravilima o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda utvrđeno je da zamjenici Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u oblastima u kojim postupaju imaju potpuno ista ovlašćenja kao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda. Zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda bira Skupština na predlog Zaštitnika, većinom glasova ukupnog broja poslanika. Zamjenik se bira na vrijeme od šest godina i nakon isteka mandata može biti još jedanput izabran. Odluku o broju zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda donosi Skupština Crne Gore. Odlukom o broju zamjenika Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ("Službeni list RCG", broj 54/08) utvrđeno je da Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ima tri zamjenika koji postupaju u oblastima: zaštite manjinskih prava, zaštite dječjih prava i opštim pitanjima. Zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za prava djeteta izabran je, od Skupštine Crne Gore 29. jula 2009. godine. U toku je procedura za donošenje novog Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda koji predviđa formiranje odjeljenja za: zaštitu od diskriminacije, prevenciju torture, dječja prava, manjinska prava i opšta pitanja.

Poštovane dame i gospodo,

Imali ste priliku da se preko Inicijalnih izvještaja, alternativnih izvještaja sa kojimaste upoznati na sesiji održanoj 14. jula 2010. godine, kojoj su prisustvovali predstavnici djece, NVO sektora, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kancelarije UNICEF-a u Podgorici, kao i odgovora na dopunska pitanja, upoznate sa stanjem prava djece u Crnoj Gori.

Koristim priliku da vas u narednom dijelu izlaganja podsjetim na neke od bitnih činjenica koje se odnose na primjenu Konvencije i pratećih protokola.

Zakonom nije određen pojam djeteta. Najčešće se za lice koje nije navršilo 18 godina koristi termin maloljetnik. Posebnim zakonima propisane su starosne granice za ostvarivanje pojedinih prava, obaveza i odgovornosti djece. Na primjer:

- dijete koje je navršilo 14 godina života može preduzimati pravne poslove uz prethodnu ili naknadnu saglasnost roditelja, odnosno saglasnost organa starateljstva kad treba otuđiti ili opteretiti nepokretne stvari ili vrijednije pokretne stvari i prava iz imovine djeteta;
- dijete koje je navršilo 15 godina života može preduzimati pravne poslove kojima upravlja i raspolaže svojom zaradom ili imovinom koju je steklo sopstvenim radom;
- očinstvo može priznati muškarac sposoban za rasuđivanje koji je navršio 16 godina života. Isto tako potrebna je saglasnost djeteta koje je starije od 16 godina ako neko lice želi da ga prizna kao svoje dijete. Za usvojenje djeteta starijeg od 10 godina potreban je njegov pristanak.
- ugovor o radu može zaključiti lice koje je navršilo najmanje 15 godina života i da ima opštu zdravstvenu sposobnost.

Prema Porodičnom zakonu punoljetstvo se stiče sa navršenom 18 godinom života. Potpuna poslovna sposobnost stiče se punoljetstvom ili sklapanjem braka prije punoljetstva uz dozvolu suda.

Nacionalno zakonodavstvo, uvažavajući osnovne principe Konvencije, a polazeći od zaštite nesumnjivo najvažnijeg ljudskog prava - prava na život - Ustavom Crne Gore zabranjuje smrtnu kaznu i garantuje dostojanstvo i sigurnost čovjeka, nepovrijedljivost njegovog fizičkog i psihičkog integriteta. Takođe, zaštita prava na život obezbjeđuje se i kroz krivično zakonodavstvo.

Kad je riječ o opstanku i razvoju djeteta, propisana je obaveza države da mjerama socijalne, zdravstvene i pravne zaštite, sistemom vaspitanja, obrazovanja i informisanja, politikom zapošljavanja, stambenom i poreskom politikom, kao i razvijanjem svih drugih djelatnosti u korist porodice i njenih članova obezbjeđuje uslove za slobodno i odgovorno roditeljstvo.

Najbolji interes djeteta je princip koji je implementiran u nacionalno zakonodavstvo. Propisima iz različitih oblasti, utvrđeno je da je svako dužan da se rukovodi najboljim interesom djeteta u svim aktivnostima koje se tiču djeteta.

Ustavom Crne Gore propisana je zabrana svake neposredne ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu. Takođe, predviđeno je da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju. Posebne mjere se mogu primjenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete. Zakon o zabrani diskriminacije, koji je donijet jula 2010. godine, propisuje zabranu i zaštitu od diskriminacije po bilo kom ličnom svojstvu (rasi, boji kože, državljanstvu, nacionalnoj pripadnosti ili etničkom porijeklu, vjerskim ili političkim ubjeđenjima, polu, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji, rođenju, genetskim osobenostima, zdravstvenom stanju, invaliditetu, bračnom i porodičnom statusu, starosnom dobu, članstvu u političkim, sindikalnim i drugim organizacijama, i drugim stvarnim odnosno pretpostavljenim ličnim svojstvima).

Na zabranu i zaštitu od diskriminacije primjenjuju se i odredbe drugih zakona kojima se uređuje zabrana i zaštita od diskriminacije po pojedinim osnovama ili u vezi sa ostvarivanjem pojedinih prava.

Ustav Crne Gore svakome garantuje pravo na slobodu mišljenja i slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Porodični zakon garantuje pravo djetetu da izrazi svoje mišljenje u različitim situacijama. Kao opšti princip propisano je da dijete koje je sposobno da formira svoje mišljenje ima pravo slobodnog izražavanja tog mišljenja. Ono ima pravo da blagovremeno dobije sva obavještenja koja su mu potrebna za formiranje svog mišljenja. Mišljenju djeteta mora se posvetiti dužna pažnja u svim pitanjima koja ga se tiču i u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima, a u skladu sa godinama i zrelošću djeteta. Dijete koje je navršilo 10 godina života može slobodno i neposredno izraziti svoje mišljenje u svim postupcima u kojima se odlučuje o njegovim pravima. Dijete koje je navršilo 10 godina života može se samo, odnosno preko nekog drugog lica ili ustanove, obratiti sudu ili organu uprave i zatražiti pomoć u ostvarivanju svog prava na slobodno izražavanje mišljenja. Nadležni organ utvrđuje mišljenje djeteta u neformalnom razgovoru koji se obavlja na prikladnom mjestu, u saradnji sa školskim psihologom, odnosno organom starateljstva, porodičnim savjetovalištem ili drugom ustanovom specijalizovanom za porodične odnose, i u prisustvu lica koje dijete samo izabere. Predviđena je i obaveza suda da omogući djetetu da izrazi svoje mišljenje. Ako sud utvrdi da je u sporu za zaštitu prava djeteta ili u sporu za vršenje roditeljskog prava stranka dijete koje je sposobno da formira svoje mišljenje, dužan je da: 1) se stara da dijete blagovremeno dobije sva obavještenja koja su mu potrebna; 2) dozvoli djetetu da neposredno izrazi svoje mišljenje i da mišljenju djeteta posveti dužnu pažnju u skladu sa godinama i zrelošću djeteta; 3) mišljenje djeteta utvrdi na način i na mjestu koje je u skladu sa njegovim godinama i zrelošću, osim ako bi to očigledno bilo u suprotnosti sa najboljim interesom djeteta.

Poštovane dame i gospodo,

Svi segmenti crnogorskog društva posebnu pažnju poklanjaju zaštiti i unapređenju položaja vulnerabilnih kategorija djece.

Zaštita djece bez roditeljskog staranja regulisana je Porodičnim zakonom i Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. U skladu sa odredbama navedenih zakona dijete bez roditeljskog staranja je dijete koje nema roditelje, dijete čiji su roditelji nepoznati ili je nepoznato njihovo boravište i dijete čiji su roditelji potpuno lišeni roditeljskog prava, odnosno poslovne sposobnosti. Prilikom izbora odgovarajućeg oblika zaštite nadležni organ starateljstva vrši svestrano razmatranje svakog pojedinačnog slučaja, kako bi svako rješenje bilo u skladu sa njegovim potrebama.

Kao prvi postupak za zaštitu djece bez roditeljskog staranja je stavljanje pod starateljstvo, čija je svrha da se zbrinjavanjem, vaspitanjem i obrazovanjem što potpunije razvije njegova ličnost i da se osposobi za samostalan život i rad.

Osnovni vidovi porodično-pravne zaštite djece bez roditeljskog staranja, prema Porodičnom zakonu, su: usvojenje i smještaj u drugu porodicu. Takođe, Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je pravo na smještaj u drugu porodicu i pravo na smještaj u ustanovu socijalne zaštite, s tim da se prioritet zbrinjavanja daje smještaju u drugu porodicu. U Crnoj Gori trenutno ima 337 djece na smještaju u drugu porodicu. Većinom se radi o smještaju u srodničku porodicu, a skoro i da nije prisutan smještaj u porodicu koja nije srodnička.

Primjena smještaja u ustanovu socijalne i dječje zaštite zastupljena je u manjem obimu od porodičnog smještaja. Smještaj se obavlja preko nadležnih centara za socijalni rad, shodno

Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Porodičnom zakonu. Djeci bez roditeljskog staranja i djeci čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, obezbjeđuje se smještaj u Dječjem domu „Mladost” u Bijeloj. Broj djece u Dječjem domu se mijenja, u prosjeku je mjesečno smješteno oko 160 djece.

Shodno Porodičnom zakonu usvojenje je poseban oblik porodično-pravne zaštite djece bez roditelja ili bez odgovarajućeg roditeljskog staranja, kojim se zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos. U Crnoj Gori usvojenje se može zasnovati kao nepotpuno i potpuno. Dijete ima pravo da zna da je usvojeno. Usvojioci su dužni da upoznaju dijete da je usvojeno najkasnije do 7 godine života djeteta, odnosno odmah nakon zasnivanja usvojenja ako je usvojeno starije dijete i da o tome obavijeste organ starateljstva. Usvojenje se može zasnovati samo ako je to u najboljem interesu usvojenika.

Usvojenje između stranog državljanina kao usvojioca i domaćeg državljanina kao usvojenika ne može se zasnovati. Izuzetno, strani državljanin može usvojiti dijete ako se ne može naći usvojilac među domaćim državljanima. U slučajevima međunarodnog usvojenja institucije sistema Crne Gore prihvataju za razmatranje dokumentaciju koju izdaje nadležni organ države iz koje su potencijalni usvojitelji. Za međunarodno usvojenje potrebna je saglasnost ministarstva nadležnog za poslove socijalnog staranja. Saglasnost za usvojenje daje se na osnovu mišljenja stručne komisije

Crna Gora je pokrenula proceduru ratifikacije Haške Konvencije o zaštiti djece i saradnji po pitanju međudržavnog usvajanja.

Nadležni državni organi imaju obavezu stalnog praćenja i provjere uspostavljenog oblika zaštite djeteta.

Posebna pažnja se posvećuje zaštiti djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Mjere zaštite djeteta od nasilja ustanovljene su u krivičnom i porodičnom zakonodavstvu pa samim tim pojedini oblici nasilničkog ponašanja roditelja povlače dvostruku odgovornost. Novousvojeni Zakon o zaštiti od nasilja u porodici će obezbijediti veći stepen zaštite djece – žrtava nasilja. Zakonom su propisane oblici i postupak zaštite žrtve nasilja koji obuhvataju izradu plana pomoći žrtvi, socijalnu zaštitu, pravnu pomoć, obezbjeđenje žrtve, kao i zaštitne mjere u odnosu na učinioca nasilja (udaljenje iz stana, zabrana približavanja, zabrana uznemiravanja i uhođenja, obavezno liječenje od zavisnosti i obavezni psihosocijalni tretman). Takođe propisan je i postupak za određivanje zaštitnih mjera. Zakonom je takođe, propisano donošenje posebne Strategije zaštite od nasilja u porodici.

U dosadašnjim aktivnostima na ovom polju poseban doprinos su dali multidisciplinarni timovi koji funkcionišu pri centrima za socijalni rad. Multidisciplinarnu timove čine profesionalci iz socijalne zaštite, zdravstva, sudstva, tužilaštva, policije, prosvjete i NVO sektora. U cilju podizanja kvaliteta rada timova sprovode se kontinuirane edukacije profesionalaca svih resora kao redovne supervizije. Do sada je edukovano oko 350 profesionalaca. Ovaj model se pokazao veoma uspješan, o čemu svjedoči i evaluacija Projekta napravljena od starane UNICEF-a.

Ustavom Crne Gore se jemči posebna zaštita lica s invaliditetom. Nizom zakona utvrđena su prava za podršku djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama. U cilju sveobuhvatne zaštite osoba sa invaliditetom Vlada Crne Gore usvojila je niz strateških dokumenata koji se dijelom odnose i na ovu problematiku: Strategiju razvoja socijalne i dječje zaštite 2008-2012,

Strategiju integracije osoba sa invaliditetom 2008-2016, Informacije o realizaciji Akcionog plana Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2008. i 2009. godinu i Akcioni plan za sprovođenje Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2008-2009. godinu, a sada i drugi za 2010-2011. godinu. Ovim dokumentima promovise se princip decentralizacije i uspostavljanje sistema usluga na lokalnom nivou, uspostavlja se mreža dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju koja se ne mogu uključiti u redovan obrazovni proces. Osim dnevnog centra u Bijelom Polju, otvoreni su dnevni centri u Nikšiću, Ulcinju i Pljevljima, a planirano je otvaranje u Beranama, Baru, Mojkovcu, Cetinju. U saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Podgorici intezivno saradujemo na osmišljavanju i uspostavljanju novih servisa zaštite za djecu sa smetnjama u razvoju.

Ustav pripadnicima manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica jemči prava i slobode koja mogu koristiti pojedinačno i u zajednici sa drugima. Od značaja za prava djeteta su posebno: pravo na izražavanje, čuvanje, razvijanje i javno ispoljavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti; pravo na upotrebu svog jezika i pisma u privatnoj, javnoj i službenoj upotrebi; pravo na školovanje na svom jeziku i pismu u državnim ustanovama i da nastavni programi obuhvataju i istoriju i kulturu pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica; da osnivaju prosvjetna, kulturna i vjerska udruženja uz materijalnu pomoć države; da sopstveno ime i prezime upisuju i koriste na svom jeziku i pismu u službenim ispravama; na informisanje na svom jeziku; na osnivanje savjeta za zaštitu i unaprijeđenje posebnih prava.

U novim obrazovnim programima koji su urađeni u sklopu reforme obrazovanja, iz oblasti maternjeg jezika, poznavanja društva, istorije, muzičke i likovne kulture, u značajnoj mjeri su ugrađeni i integrisani sadržaji koji reprezentuju jezik, stvaralaštvo, istoriju i kulturu manjinskih naroda u Crnoj Gori.

Za realizaciju obrazovnih programa na albanskom jeziku koji se implementiraju u osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, za najveći broj predmetnih programa obezbijedeni su udžbenici na maternjem albanskom jeziku. Za predmete koji zbog malog tiraža nijesu urađeni udžbenici na albanskom jeziku, nadležni Savjet je na prepruku Komisije za obrazovanje nacionalnih i etničkih grupa odobrio korišćenje udžbenika iz regiona (Kosovo, Albanija).

Obrazovanje ostalih manjina, prije svega Bošnjaka, Muslimana i Hrvata u Crnoj Gori, sastavni je dio jedinstvenog obrazovnog sistema i realizuje se kroz koncept zajedničkih predmetnih programa, jer jezik kojim iste govore je dio jedinstvenog jezičkog sistema. Pored integrisanih sadržaja u redovne predmetne programe, manjinske zajednice imaju i dodatnu mogućnost da u novim predmetnim programima od značaja za njihovo školovanje, predlože i uredi još oko 20% ukupnog sadržaja ovih programa, koje će posebno izučavati u skladu sa svojim bližim potrebama i interesovanjima.

Takođe, na Univerzitetu Crne Gore organizovane su učiteljske studije na albanskom jeziku za potrebe školovanja nastavnog kadra. Studije su osnovane u skladu sa važećim normativima nacionalnog sistema kvaliteta u visokom obrazovanju.

Kada je u pitanju školovanje romske nacionalne manjine i izučavanje romskog maternjeg jezika u Crnoj Gori, može se konstatovati da postoje značajni problemi u integraciji ove nacionalne manjine u formalni obrazovni sistem.

Problemi školovanja Roma ogledaju se u sljedećem: nedostatak potrebnog nastavnog kadra; romski jezik nije standardizovan i Romi u Crnoj Gori govore različitim dijalektima koji su veoma različiti; ne postoje potrebni udžbenici za izvođenje nastave na romskom jeziku.

U cilju prevazilaženja ovih problema, u skladu sa strateškim dokumentima, sprovodi se niz aktivnosti kako bi se djeca romske nacionalnosti uključila u obrazovni proces i uspješno završavali obrazovanje. U tom smislu preduzimaju se mjere koje se odnose na nabavku besplatnih udžbenika i školskog pribora kako i socijalna podrške porodicama iz kojih djeca potiču. Naravno, preduzima se inih drugih aktivnosti koje treba da doprinesu punoj integraciji Roma u naše društvo.

Pored navedenih kategorija djece, preduzimaju se i mjere i aktivnosti koje se odnose i na zaštitu: djece od prodaje, dječje prostitucije i dječje pornografije, raseljenoj i izbjegloj djeci, djeci u sukobu sa zakonom, a o čemu ste mogli da se upoznate iz dostavljenih Izvještaja.

Dame i gospodo,

vjerujem da ste iz, do sada prezentovanih, izvještaja uspjeli da stvorite pravu sliku o stanju prava djece u Crnoj Gori. Ja sam u ovom svom obraćanju dao kratak prikaz aktivnosti koje se u Crnoj Gori preduzimaju na polju zaštite prava djece. Detaljno prikazivanje stanja zahtijevalo bi mnogo širu elaboraciju i zbog toga sam nastojao da samo pomenem neke najznačajnije aspekte ove problematike, u cilju započinjanja konstruktivnog dijaloga na ovom zasijedanju, kako bi što bolje sagledali realno stanje u Crnoj Gori u vezi sa pitanjima koja tretira ova Konvencija Ujedinjenih nacija. Delegacija Crne Gore će se potruditi da pruži maksimalan doprinos, kroz davanje odgovora na postavljena pitanja.

Svjesni smo činjenice, da i pored preduzetih mjera i aktivnosti, pred nama stoje izazovi kako bi se u potpunosti obezbijedila puna primjena Konvencije o pravima djeteta i pratećih protokola. Cijenim da će i preporuke, koje će uslijediti nakon ovog sastanka, biti od značaja za naš budući rad u ovoj oblasti.

Zahvaljujem Vam, jer ste imali veliko strpljenje da čujete ovo izlaganje.